Гочаман мүәллим вә көркәмли язычы

Балаларын бөйүк мәһәббәти

Бу күнләр әлвиҹи гочаман өлиб, шаир вә мүәллимимиз Абдулла Шаигын анадан олмасынын 75 иллийини бајрам едир.

Абдулла Шаиг бир чох шаир вә јазычылар, һекаје вә повестләр, драм әсәрләри вә дәрсликләр јазмыш, јүзлә мүәллим јетишдирмишдир.

Бу фәалијјәт саһәләринин һеч бирини о бириләрә әһәмијјәт вә ја үстүн тутмаг јох тәзә чүтмиш, һәм дә јүзүмүзә бир тәбәссүм вә, бүтүнлүкдә, һәр бирини тәбиәт етмәк о тәзә фәдаиларыдыр. Бу нетгейи-нәсәрдә сәнә иҹтимаиларынын Азәрбајҹан ушаг әдәбијјаты саһәсиндә јаранмасы вә инкишафында бөјүк әһәмијјәт вә јолларын нүфуз етмәсинә әсас јаратмасы барәдә бәһс едәҹәјик.

Бунун белә олмасынын әсас сәбәби, шаир вә мүәллимимиз Абдулла Шаигын анадан олмасынын 75 иллийини бајрам едир.

Абдулла Шаиг бир чох шаир вә јазычылар, һекаје вә повестләр, драм әсәрләри вә дәрсликләр јазмыш, јүзлә мүәллим јетишдирмишдир.

Бу фәалијјәт саһәләринин бирини о бириләрә әһәмијјәт вә ја үстүн тутмаг јох тәзә чүтмиш, һәм дә јүзүмүзә бир тәбәссүм вә, бүтүнлүкдә, һәр бирини тәбиәт етмәк о тәзә фәдаиларыдыр. Бу нетгейи-нәсәрдә сәнә иҹтимаиларынын Азәрбајҹан ушаг әдәбијјаты саһәсиндә јаранмасы вә инкишафында бөјүк әһәмијјәт вә јолларын нүфуз етмәсинә әсас јаратмасы барәдә бәһс едәҹәјик.

Абдулла Шаигын јарадыҷылығында, хүсусән онун ушаглар үчүн јазмасы әсәрләринин бу бөјүк мүәфәгги јетирмәсиндә бунун сирри бир шејдә ајдын дир. Шаигин ушаглара бөјүк мәһәббәт бәсләмәсиндә, онларын арзу вә дүшүнчәләринә, нәсиҳәт вә мәлуматларын кәсәр дәлмәсинә, зәнкин ушаг аләминин, ушаг дүнјасынын јаранмаларынын бәлә ојнамасыдыр.

«...ушаг язычысынын јарамаз үчүн чох, ојнајыр чох шејдәр вардыр: нәчиб, сәвәр, ритмләри, мәрәмә-сәдә бир гәдәр, бүтүн мә'лумәтләр бир арыа, шәләрә әјләнмәсинә бир бахын, алмыз чанлы тәсәввүр дејин, һәм дә јарадычы, шаирә бир хәз, бир шеји чанлы, рәнкли сүрәтләр һалында тәсәввүр етмәјә гәдәр бир хәзә јаратмыр. Ајдынлыг вә, ушаглара мәһәббәт, ушаг дүнјасы тәләб, хүсусијјәт вә тәфәррүатыны нәзәрдән билмәк дә он мүһүм шәртләрдәндир» (Белински).

Бу сөзләрин там мә'насында Абдулла Шаигин јарадыҷылығынын характеринә әтрафлыҗа там бир инамла сөјләјә бә онун мүвәффәгијјәтинин сиррини бунунла изаһ етмәк олар.

Јубилеј күнләринә јубилеј хош сөзләр сөјләмәк бир адәтдир. Буну бир ајшылар һәвәслә ајырмаг әз ери кәлмәдә, нәзәрдә тутарәк, бә'зән һәгигәтдән бир гәдәр узаглашмыр, аз-чох мүбалиғәјә дә јол веририк.

Лакин сиз гәлбин балалар, һәмишә бизләрдә дүйдуғларыны олдуғу кими, тәбии һалда сөјләјирләр. Бу мүнасибәтлә, бир надисәни хатырлајыр: бир мүддәт әввәл, әсла јубилеј вә ја бирдән бирә сөзләр дүшүнмәдән, әз кичик гызымла—биринчи синиф шакирди Ајтәкинлә бир-бирләрә јазмаг үчүн, јубилејдә. Сонра нәвәсә шә'ри кәлдә. Балача Ајтәкин јазбадан дәрд-бәс ичинә шеир охуду.

Мән гејри-ихтијари соруштум:

— Бу шеирләри ким јазыб, гызым?

Ушаг, кәзәрәкдә хошбәхт бир парылты, јәгинә мә'ус бир тәбәссүм олдуғу һалда чаваб верди:

— Абдулла Шаиг!..

Сонра, мәним ајдынчы суалымы кәзләмәдән, өз шәхсән көрмәдији, танымалыны мүәллифә самими ушаг мәһәббәтинин нәфәси олан бир чошғунлуғла әлавә етди:

— О әлә ахшы шеирләр јазыр ки!.. Адамы чох хошуна кәлир, һамысы әлдә галыр!..

Мәнә әлә кәлир ки, бу әлаәдәдәр күнләрдә өзүнә јубилејмијмиш кими тәзә газанмыш мүвәффәгијјәтләрини бу мүхәбир, бә'зи мисләрлә саф—мә'сум ушаг дүнјасынын мәһәббәти, хәјрәчә балаларын бу бөјүк мәһәббәти ән јүксәк бир мүкафатдыр.

МИКАИЛ РЭАГУЛУЗАДӘ
Язычы.

Балаларын бөјүк мәһәббәти

Бу күнләр әлвиҹи гочаман өлиб, шаир вә мүәллимимиз Абдулла Шаигын анадан олмасынын 75 иллийини бајрам едир.

Абдулла Шаиг бир чох шаир вә јазычылар, һекаје вә повестләр, драм әсәрләри вә дәрсликләр јазмыш, јүзлә мүәллим јетишдирмишдир.

Бу фәалијјәт саһәләринин бирини о бириләрә әһәмијјәт вә ја үстүн тутмаг јох тәзә чүтмиш, һәм дә јүзүмүзә бир тәбәссүм вә, бүтүнлүкдә, һәр бирини тәбиәт етмәк о тәзә фәдаиларыдыр. Бу нетгейи-нәсәрдә сәнә иҹтимаиларынын Азәрбајҹан ушаг әдәбијјаты саһәсиндә јаранмасы вә инкишафында бөјүк әһәмијјәт вә јолларын нүфуз етмәсинә әсас јаратмасы барәдә бәһс едәҹәјик.

«...ушаг язычысынын јарамаз үчүн чох, ојнајыр чох шејдәр вардыр: нәчиб, сәвәр, ритмләри, мәрәмә-сәдә бир гәдәр, бүтүн мә'лумәтләр бир арыа, шәләрә әјләнмәсинә бир бахын, алмыз чанлы тәсәввүр дејин, һәм дә јарадычы, шаирә бир хәз, бир шеји чанлы, рәнкли сүрәтләр һалында тәсәввүр етмәјә гәдәр бир хәзә јаратмыр. Ајдынлыг вә, ушаглара мәһәббәт, ушаг дүнјасы тәләб, хүсусијјәт вә тәфәррүатыны нәзәрдән билмәк дә он мүһүм шәртләрдәндир» (Белински).

Бу сөзләрин там мә'насында Абдулла Шаигин јарадыҷылығынын характеринә әтрафлыҗа там бир инамла сөјләјә бә онун мүвәффәгијјәтинин сиррини бунунла изаһ етмәк олар.

Јубилеј күнләринә јубилеј хош сөзләр сөјләмәк бир адәтдир. Буну бир ајшылар һәвәслә ајырмаг әз ери кәлмәдә, нәзәрдә тутарәк, бә'зән һәгигәтдән бир гәдәр узаглашмыр, аз-чох мүбалиғәјә дә јол веририк.

Лакин сиз гәлбин балалар, һәмишә бизләрдә дүйдуғларыны олдуғу кими, тәбии һалда сөјләјирләр. Бу мүнасибәтлә, бир надисәни хатырлајыр: бир мүддәт әввәл, әсла јубилеј вә ја бирдән бирә сөзләр дүшүнмәдән, өз кичик гызымла—биринчи синиф шакирди Ајтәкинлә бир-бирләрә јазмаг үчүн, јубилејдә. Сонра нәвәсә шә'ри кәлдә. Балача Ајтәкин јазбадан дәрд-бәс ичинә шеир охуду.

Мән гејри-ихтијари соруштум:

— Бу шеирләри ким јазыб, гызым?

Ушаг, кәзәрәкдә хошбәхт бир парылты, јәгинә мә'ус бир тәбәссүм олдуғу һалда чаваб верди:

— Абдулла Шаиг!..

Сонра, мәним ајдынчы суалымы кәзләмәдән, өз шәхсән көрмәдији, танымалыны мүәллифә самими ушаг мәһәббәтинин нәфәси олан бир чошғунлуғла әлавә етди:

— О әлә ахшы шеирләр јазыр ки!.. Адамы чох хошуна кәлир, һамысы әлдә галыр!..

Мәнә әлә кәлир ки, бу әлаәдәдәр күнләрдә өзүнә јубилејмијмиш кими тәзә газанмыш мүвәффәгијјәтләрини бу мүхәбир, бә'зи мисләрлә саф—мә'сум ушаг дүнјасынын мәһәббәти, хәјрәчә балаларын бу бөјүк мәһәббәти ән јүксәк бир мүкафатдыр.

МИКАИЛ РЭАГУЛУЗАДӘ
Язычы.

АБДУЛЛА ШАИГ ТАЛЫБЗАДӘ ЈОЛДАША

Әзиз вә һөрмәтли Абдулла Шаиг јолдаш! Азәрбајҹан ССР Маариф Назирлији анадан олманызын 75 иллији мүнасибәтилә Сизи һәрарәтлә тәбрик едир.

Кәзәл педагог вә язычымыз! Сизи узун илләр өзүнүзүн парлаг һәјатынызы ушаг вә кәнчләримизин тә'лим-тәрбијәси үчүн вә нәчиб ишә, Азәрбајҹан халғынын маарифләнмәси ишинә һәср этмишсиниз. Сизи һәзырда да бүтүн гүввә вә билијинизи бу ишә һәср едирсиниз.

Сизин ирадәчилијинизи сорушуруз:

— Бу шеирләри ким јазыб, гызым?

Ушаг, кәзәрәкдә хошбәхт бир парылты, јәгинә мә'ус бир тәбәссүм олдуғу һалда чаваб верди:

— Абдулла Шаиг!..

Сонра, мәним ајдынчы суалымы кәзләмәдән, өз шәхсән көрмәдији, танымалыны мүәллифә самими ушаг мәһәббәтинин нәфәси олан бир чошғунлуғла әлавә етди:

— О әлә ахшы шеирләр јазыр ки!.. Адамы чох хошуна кәлир, һамысы әлдә галыр!..

Мәнә әлә кәлир ки, бу әлаәдәдәр күнләрдә өзүнә јубилејмијмиш кими тәзә газанмыш мүвәффәгијјәтләрини бу мүхәбир, бә'зи мисләрлә саф—мә'сум ушаг дүнјасынын мәһәббәти, хәјрәчә балаларын бу бөјүк мәһәббәти ән јүксәк бир мүкафатдыр.

МИКАИЛ РЭАГУЛУЗАДӘ
Язычы.

Бир нечә сөз

Абдулла Шаиг өјтәнләр мәктәб иллә рә ирәнләр танынмамыр. О заман Шаигин ушаглар үчүн јазмыш кәзәл һекајәләрини, ушаглар бизим өз чох севдијимиз әсәрләрини. Өјтәнләр мәктәбә јазычы Сулејман Сани бизә онун «Тыг-тыг ханыч», «Кечи», «Кәрим бабә» кими сәмими әсәрләрини оқуурдуг бизә бүтүн варлығмызла бу чаны ләзәтлә бөјүк оқуурдуг.

Сулејман Сани өз гәлб јолу илә Абдулла Шаигин бөјүк бир мәһәббәтә јаранмасынын, бизим гәлбимиз үчүн јазмасын кәрәк арзу едә чырпынарды. Шәхсән мән Шаигин кәрмәк, бизә ушаглар үчүн јазыб јратдығы бу әсәрләри кәрә онун гәлбә тутан јолунда сыхмаг истәјирәм. Мәктәб илләри јаддаша бизим бир сыра хәјрәтләр, гәлбләрә мүәллимләрә јазмаг ки, онларын хатирә јазмасы һәмишә јаз олмушдур. Бу мүәллимләрдән бири—Сулејман Сани Ахундов вә Абдулла Шаиг кими әдәбијат алимидир ә шәхсән һөрмәтли, тәләбә мүәллимләрин олмушдар. Абдулла Шаигла мән ајнаы 1923-чү илдә, сабиг мүнәмә мәктәбиндә таныш олдум.

Мән бу мәктәбә оухумагдымса бахмајраг ораја кечирилмиш мүсабиләдә, ачыг кечиләрдә ајнилан имтиханы вериҹи.

Шаиг бу мәктәбин ән габагчыл, ән һөрмәтли мүәллимләриндән ајны. Бүтүн тәләбәләр онун һөрмәтини сахлајыр, аилә гајгысынын ајнилан бәсе ајрилмаз.

Һәмин илләрдә нүмунә мәктәбинин тәләбәләрә биринҹи бир нечә һәфә онун әзиз вә ајнилан олдуг. Бизә өзүнүзү онун әзиз вә ајнилан олдуғунуз кими чох сөрбәст һисс ајрилмиш. 1925-чи илдә исә 18-чи педагоҗи мәктәбә о, бизим әдәбијат мүәллимимиз олду.

Бүтүн тәләбәләр үрәкдән онә бағланды. Тәләбәләрә әдәбијата мараг артды. Шаигдә нәјир бир мүәллимлик хүсусијјәти вар-ды. О, һәр тәләбәнин гәлбинә нүфуз етмәји бачарарды. О, өз тәләбәләринин һәвәс ајнилан, өз кими шәрәфлә ашаҗыларынын ајнилан әфәринә вә һәр тәләбәнә онун хасијјәтинә көрә ајнилмасы бачарарды. О, һәм дә чох тәләбәкар бир мүәллим.

Абдулла Шаиг тәләбәләри өз дөрдә бәсләсә кими севир вә јаг көрә кәзәрдә онларын парлаг кәлчәкләрини, һәтта гызчатчалары мәктәбә ајнилмасынын ајнилмасынын ајнилмасынын